

d'accents, i en Pons es funden el *Dfa* i de segona mà *AlcM*, he d'atenir-me a la pron. *rami*; a Verges, en efecte (1958), m'explicaren concisament que és el nom d'una «planta com ara cotó», perquè de fet vam passar vora un indret que m'anomenaven *kám dal řami*. La procedència malaia està ben establerta pel filòleg orientalista portuguès SRDalgado, que documenta *rame* en portuguès el 1862 (*Gloss Luso-Asiático* II, 248) i *ramie* el 1888; el castellà ho té, més indirectament, de l'artificial llatí naturalístic recent (*DECH* IV, 764a35-40).

Ramifer, *ramificació*, *ramificar*, *ramiflor*, *ramiforme*, *V. ram Raminyó*, variant bàrbara en lloc de *Ramió*: *Ramió* és correcte en el Vallès; però a Andorra no hi ha altra cosa que *Ràmió Ramiol*, *V. ram + Ramiola*, *V. ramalla (RAM)* *Ramnàcies*, *ràmnies* o *ramnals*, derivats savis del gr. *ράμιος* 'arc' *Ramoi*, *ramoll*, *ramonejar*, *fer ramonet* o: ... *la ramoneta*, *V. ram*

RAMPA, 'contracció dolorosa que sobrevé als músculs, sobretot de les extremitats', mot comú amb l'oc. ant. i mod. (dial.) *rampa*, i al basc dial. i antiq. *arranpa*: probablement d'una forma gòtica *HRAMP 'grapa, engrapadora, abraçadora', d'on provenen també els nostres *rampi* 'rasclat ganxut' (abans també 'ganxo nàutic' i 'nau de presa') i *rampegoll* 'ganxo (d'abordatge etc.)', així com l'it. *rampare* 'enfilarse o arrossegar-se aferrant-se'; en germànic degué ser una antiga variant radical de KRAMP, la forma fràncica d'on prové el fr. (i oc. dial.) *crampe* 'rampa', i d'aquest el gall-port. i ast. *cambr(ia)*, *cãibra*, *cambra*; i, en forma més alterada, el cast. *calambre*, cf. a.-al. *kramp*, b.-al. ant. i angl. *cramp* 'rampa', escand. *krappr* 'estretit, constret'. □ 1.ª doc.: S. XIV.

«Ventositas spasmosa» en el *LiEleg* de JnEsteve (a. 1472). I ja, el 1461, en un inventari i una estimació dels béns del Príncep de Viana (ja difunt), consten respectivament «una vergueta d'or, de *rampa*» i «una vergueta d'or per a *rampa*»: imaginem que malalt el príncep, en devia patir molt, i que un entès d'aquell temps, i una mica neuròleg, li devia fer tocs al membre dolorós, amb una peça del metall digna de l'alta dignitat del malalt (*CoDoACA* xxvi, 125, 191). *AlcM* en dóna dues cites de fi S. xv, en tractats de manescalia i medicina.

Encara que no duen definició és quasi segur, en un cas com *rampa*, que es tracta d'aquest mot i acc., en els diccs. de rims del S. XIV, JMarc i Aversó (504, 329.5), on va com a rim d'altres set o deu substantius; més aviat que no en el 'pla inclinat', mot menys essencial, i no tan genuí en la llengua. Car, almenys avui es tracta d'un mot d'ús general en tot el domini lingüístic; l'àrea del qual ha arribat fins a tots els extrems de la llengua: Menorca (informe de Camps Merc. folklorista i metge, a l'I. E. C. sobre *rampa canera*, que Griera recull); Eiv. (oració curativa, *AlcM*), extrem Sud val., judicant pel fet que penetra de ple en el cast. de Múrcia (on GaSoriano ens l'indica com a més fre-

quent que la forma sinònima *garrampa*); per l'Oest, fins al límit aragonès: *řampa* a Calaceit, *řampe* a Favara, recollia Casac. el 1923; i jo vaig recollir *řampa*, en un o altres dels membres, fins a l'extrem dels Pirineus (Estaon i Tor de V. Ferrera, 1932-34), i a Benasc: «moltes nits la *ranpa* me desperte» (Ballarín).

En llengua d'oc deu haver estat sempre el terme, almenys, predominant, des dels orígens: inequívocament en els *Auzels Cassadors* del roergàs Daudé de Pradas («si la gota torn' a *rampa*»); però ja també és això, amb extensió figurada, en el gran trobador clàssic de c. 1200 el llemosí Arnaut Daniel: «val mais gauz qu'ira ni *rampa*» (rimant amb *escampa*) («courroux» [?], Rayn. v, 38; PSW VII, 20); car avui el fem. *rampo*, i bearn. *rampe*, «rampe, contraction spasmodique» (i variants de terminació molt semblants) el localitza el *TdF* en el Roine, Marsella, Prov., Alps i Bearn; ex.: «as agantà la *rampo*», en un felibre d'Ais, Marcelin, mentre que *garrambo* el dóna només en el Carcí, i en el Roergue posa *rãmpã* i *crampo*, *grampo*, alhora. Hi ha continuïtat des del Pallars, car (a)*řampa* vaig recollir a tota la Vall d'Aran (alta, baixa i central: «ç' er' *arrampa* 'na cama»).

En basc continua l'àrea del mot bearnès: *arrampa* («crampe» Azkue), *arhanpa* a la Sule (Larrasquet) que és en el racó NE. del domini; també *arranpa* en el Labort (Harriet, Lhande); Azkue hi aporta, de més a més, l'informe de quatre pobles fronterers entre els dos dialectes navarresos i Guipúscoa (Baztan, Aldudes, Lezaka, Oiarzun), i si bé ho fa acumulant, amb aquesta localització, el significat de «calambre» amb el de «remolino» (que potser és tot un sol mot però no gosem descartar un cas d'homonímia), veiem tanmateix, donada la situació geogràfica, que en part d'aquests pobles, si més no, hi ha el sentit de 'rampa'. D'altra banda també hi ha en basc formes emparentades amb el mot francès i cast.-port.: *karranpa* en un poble de Guipúscoa i en dos de l'Alta Navarra. I en Landucci, el més antic dels lèxics bascos (1562), que reflecteix l'antic basc de Gasteiz (= *Vitoria*, Alaba), apareix *palanbra*, que segons la fonètica històrica del basc, podria venir d'un **balanbra*/*galanbra* o cosa semblant.

Més complexa i obscura és la qüestió del cast. CALAMBRE i les seves variants dialectals, i de la relació amb el port. *cãibra* [princ. S. xv, -*brio* fi S. XIII], gall. *cambr*, ast. or. *cambr*, i el fr. *crampe* etc. Com que la vaig estudiar molt a fons, i amb àmplia informació, en el *DCEC* (ampliat *DECH*), és indispensable remetre-hi, perquè és un problema gran, complicat i difícil, en el qual, però, vaig arribar a conclusions ben sospesades.

Sembla aclarit que totes aquestes formes provenen d'una expansió del mot fr. *crampe*. I que aquest i el nostre vénen del germànic, però amb bases distintes en germànic, si bé paral·leles l'una de l'altra: probablement, d'un fràncic *KRAMP 'ganxo', 'grapa, engrapadora', en francès, propagat des d'allí a la Pen. Ib., on es degué alterar per fenòmens de contaminació i fonètica dialectal. D'altra banda el cat. *rampa*, provinent d'una